



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

XI. Ad viam refutationi Judaeorum sternendam ostenditur in Jesu completum esse hoc oraculum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

Rom. 8. 17.

Heredes quidem Dei, cohæredes autem Christi adituri sumus. Ut autem Christi typus fuit David, quod inferius à me demonstrabitur, sic regnum Davidis typus fuit regni Christi; seu regnum potius idem unumque primus è tribu Juda David obtinuit, postremus Messias. Igitur etsi ususfructus sceptri à tribu Juda sit aliquando ablatum, ipsa tamen proprietas, ipsum jus auferri non potuit, illiusque aliquando per Messiam de se nascendum recuperandi spes in ea superfuit. Atqui jus ad sceptrum, sive sceptri *מלכות*, sceptrum recte appellari potest & solet. Dicere enim possumus non ablatum fuisse Angliæ sceptrum à Stuartorum gente, postquam in eam semel concessit, quamvis per multos annos Carolus secundus Rex patria regnoque depulsus vixerit: nam tum quoque jus suum retinebat. Hunc sensum, præter alios quos indicavimus Judæos, fere secutus est Onkelos in interpretatione vaticinii Jacobæi de Juda: dicit quippe non defuturos principem & scribam de tribu Juda, *עַד עַלְמָא, in æternum*. Secutus est eandem expositionem R. Selomoh, eique confirmandæ attulit locum hunc ex Daniele: *In diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum ejus alteri populo non tradetur.*

... 34.

secundum argumentum

Jerem. 21. 30.

IX. Opponi quoque nobis potest id quod Caietano objicit Pererius, non de spiritali potestate agere Jacobum, quæ in Ebræo populo numquam fuit; & ut fuerit, in tribu Levi, non Juda fuisse, sed tantum de terrena; hæc autem excidisse tribum Juda, neque postea recuperasse, ne per Messiam quidem, cujus regnum non fuit de hoc mundo, quique prognatus est hoc Jechonia, de quo futurum prædixit Jeremias, ut nepotum ipsius nullus imperium teneat. At ista discutere facile est; temporariam enim solum & terrenam potestatem in Ebræo populo fuisse fatemur ante exortum Messiam, sed quæ deinde in æternum regnum conversa sit per eundem Messiam, qui & ipse Ebræus fuit, Ebræis prognatus, tribulis Judæ, Davidis nepos; sic ut prior illa potestas, velut rudimentum esset quoddam & adumbratio posterioris. Quemadmodum enim Pharamundi successor vere est & habetur Ludovicus XIV, cujus imperiis Francia felicissime gubernatur, licet hujus ne minimam quidem ditionis partem tenuerit Pharamundus, alterique ac plane diversæ regioni præfuerit; ita verus ac legitimus Davidici regni successor habendus est Christus, licet alterius generis imperium obtineat: præsertim cum hic Davidico sanguine cretus sit, ille Pharamundino non sit. His ita distinctis & explicatis, irritum cadit argumentum Pererii: potestatem enim spiritalem in tribu Juda vel populo Ebræo fuisse dicimus, quatenus Messias tribus Juda & populi Ebræi pars hæc tenuit & exercuit: quo factum est ut cum terrena potestate excideret tribus Juda, celestem per Messiam recuperaret. Utramque autem à Jacobo præsignificatam & prædictam fuisse merito arbitramur.

Tertium argumentum.

Gen. 49. 1.

X. Facile quoque telum hoc alterum Pererii retundimus, quo per Caietani latus nostrum petitur, cum ait nullam sceptri vel *מלכות* vel *קְהֵלָה* habuisse tribum Juda temporibus iis quæ Davidem præcesserunt; defecisse itaque saltem hoc tempore sceptrum de Juda, quod oraculo repugnat. Quo telo non nostram solum, sed & alias etiam quas attulimus loci hujus interpretationes, suamque adeo Pererius oppugnat, cum probari non posse adversus eum disputantes ostenderit, ullum prærogativæ jus in hac tribu fuisse ante Davidem. Ut ut est, male certe hæc Pererio temporibus divisa sunt: nec enim id sibi vult Jacobus, statim post suam prædictionem Judam regni possessionem aditurum: imo vero, prospiciebat in longitudinem cum hæc diceret, ait enim: *Congregamini ut annuntiem quæ ventura sunt vobis in diebus novissimis.* Igitur tum primum Judæ jus ad regnum Israëliticum declaravit & attribuit Deus, spemque ei dignitatis hujus fecit; non ipsi statim, sed posteris ejus post aliquot ætates concedendæ.

Ad viam refutationi Judæorum sternendam, ostenditur in Jesu completum esse hoc oraculum. Manass. Conc. Quell. 65. in Gen.

XI. Postquam Christianorum super hoc oraculo sensus satis exploravimus, nostrosque ipsi proposuimus & confirmavimus, superest nunc ut adoriamur Judæos, quorum non uniusmodi opinio est, sed in duas sectas dissipatur. Alii enim Messiam quidem hic prænuntiatum agnoscunt, at Jesum hunc fuisse negant: alii ad Messiam id ullo modo pertinere insistantur. Ex his duobus fontibus sententiæ oriuntur complures, quas collegit horum temporum clarissimus Judæus Manassè ben Israël, & ad undecim capita revocavit. Ad convincendum simul errorem utrumque, totam hanc prædictionem in Jesu completam fuisse palam faciam. Ac ista primum manifesto ad Jesum spectant: *Juda, te laudabunt fratres tui; manus tua in cervicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filii patris tui.* Ad filium Judam verba facit Jacobus, quatenus Messias pater futurus est, vel Messiam potius in patre alloquitur. Nam quemadmodum Davidis avi nomen Messias nepoti tribuunt Propheta, quod declarabimus in hoc Parallelismo; sic & Messias Jacobus avi ejus nomen tribuit. A fratribus suis laudatus & adoratus

est Jesus, Christianis videlicet, quos fratrum loco habere se profiteretur apud Martharum: *Quicumque, inquit, fecerit voluntatem Patris mei qui in caelis est, ipse meus frater, & soror, & mater est.* Itaque fratres non semel appellat, cum in Evangelio, tum & in Psalmo vicésimo primo sub persona Davidis: *Narrabo nomen tuum fratribus meis,* Psalm. 21. 23. Unde & cohæredes Christi Paulus nos esse ait. Ab iis autem primum laudatus est, cum prodigiosa eum patrante opera aspexerunt: postquam autem viderunt eum ad vitam rediisse, tum vere Deum esse cognoverunt, eoque nomine adorarunt. Quamobrem servos se Christi in Epistolis sæpe Apostoli profiterentur. Et nos hodieque, qui fidem ipsius amplexi sumus, divinos ipsi honores exhibemus. Cervices vero inimicorum vel cædit, vel sub jugum mittit; quippe *de ore ejus procedit gladius ex utraque parte acutus, ut in ipso percussat gentes, & ipse reget eas in virga ferrea* Apoc. 19. 11, & seq. *Ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum, & procedit de ore ipsius.* Principem hujus mundi se foras ejectionum jactat. *Expoliavit principatus, & potestates tradidit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.* Quod & futurum præferat Balaamus, cum diceret: *Et percussit duces Moab, vastabitque omnes filios Seth: item David: Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non converterar donec deficiant: confringam illos, nec poterunt stare, cadent subius pedes meos: & præcinxisti me virtute ad bellum, & supplantasti insurgentes in me subius me: & inimicos meos dedisti mihi dorsum, & odientes me disperdidisti:* & alibi: *Dixit Dominus Domino meo, Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.* Psalm. 109. 1, 2.

Pergit Jacobus: *Catulus leonis Juda: ad prædam filii mi ascendisti: requiescens accubivisti ut leo & quasi leana: quis suscitabit eum?* Quæ de Christi Jesu potentia dixerat: *Manus tua in cervicibus inimicorum tuorum,* leonis comparatione illustrat, quo inter quadrupedes nihil validius, quippe earum princeps & rex habetur. Hac ergo similitudine significatur, & Christi Jesu robur, & regium genus, quæ ipsi competere in Parallelismo à nobis demonstrabitur. Ascendit ad prædam, tum cum ex orci faucibus, Dæmonumque tyrannide humanum genus eripuit. Deinde victoriæ hujus modum, rationemque adumbrat, cum ait: *Requiescens accubivisti ut leo,* quæ mortem Christi exprimit: dormitionis enim ac somni vocabulis mortem significare consueverunt Scriptores sacri; & utramque notionem habet Ebraica dictio שבב, & somnus Homero dicitur *ἄσπυτος δαρύσιος*: Prædicta Jesu morte consequens fuit ipsius reditum ad vitam prædicere; quod & fecit his verbis: *Quis suscitabit eum?* ac si dicat, Non alius præter ipsum ac Patrem potest eum ad vitam revocare, Id sibi volebat Jesus, cum diceret: *Solvite Templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud Ille autem dicebas de Templo corporis sui:* id Paulus, cum Patris potentiam ac virtutem prædicaret hoc modo: *Quam operatus est in Christo, suscitans illum à mortuis, & constituens ad dexteram suam in caelestibus.* Igitur Christum Jesum respiciebat Balaamus, cum de Israële, unde ortum erat habiturus, sic vaticinaretur: *Accubans dormivit ut leo, & quasi leana quam suscitare nullus audebit.* Joh. 1. 19. Eph. 1. 20. Num. 24. 9.

Sic deinde futurorum prædictionem Jacobus prosequitur: *Non auferetur sceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est; & ipse erit expectatio gentium.* Hæc jam satis excussimus. Addemus id tamen, geminis istis vocibus, *sceptrum,* & *dux,* sive ut habet Ebraicum exemplar שבט, & מַחֲקֵק, regiam dignitatem, & jus condendarum legum, esse expressa. Nam qui rex est, leges condere potest & vivendi normam præscribere. Unde fit, ut in Psalmo centesimo septimo Juda, ad quem pertinebat sceptrum, quique à Septuaginta Interpretibus vocatur βασιλεύς, in Vulgata *Rex,* Ebraice dicitur מַחֲקֵק. Apud Isaiam Deus, qui Rex regum est, eodem afficitur nomine, quod exponunt Septuaginta ἀρχων, Vulgata *Legifer,* cui adsonat & Jonathan. At non quisquis leges ferre potest, proinde & rex est. Jura Ebræis posuit Moses, Atheniensibus Solon, Lacedæmoniis Lycurgus; quorum tamen nullus vere rex fuit. Quamobrem Aben Ezra, & R. David Kimchi, & R. Selomoh, vocabulum istud in oraculo Jacobi reddunt, *Dominum,* & *Principem;* R. Lipman in libro Nitzachon, מוֹשֵׁב, *Dominatorem:* non vero dixerunt *Regem.* Ergo regis potestas major est, legumlatoris angustior. Priorem potestatem, juxta Prophetarum vaticinationes, vere obtinuisse Christum Jesum, & paulo superius ostendimus, & in Parallelismo etiam infra probabimus. Legum quoque ferendarum jus, etsi regia potestate continetur, sceptrum tamen Christo tribuitur; uti, præter alia testimonia in Parallelismo quoque à nobis afferenda, vel unum hoc Isaiæ declarat: *Non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in terra judicium: & legem ejus insule expectabunt.* Ait deinde Jacobus: *Donec veniat qui mittendus est;* Ebraice, *donec veniat שׁוֹמֵר:* qua voce Messiam notari consentiunt Chaldæi Paraphrastæ, & Thalmudistæ, alique Magistri, quos supra adduxi in testimonium. Existimarunt multi legisse Hieronymum, à שׁוֹמֵר, *missi:*

quæ lectio Judæis nonnullis, & Steucho postmodum, Huntlæo, ac Grotio placuit; Chal-
 ceos quoque ipsam fuisse secutos, at Judæos deinde adulterasse, censet Steuchus; Gro-
 tius vero approbare eam satagit, cum ex aliis Scripturæ sacræ locis, in quibus Mes-
 sias à Patre missus esse dicitur, adhibitis ad id significandum verbis *ἄριστότης* & *ἰσχυ-
 ρότης*, tum maxime ex nono capite Johannis, ubi agitur de *natatoris Siloë*, quod inter-
 pretatur *Missus*: quæ loca ad id Jacobi vaticinium spectare putat. Fuit in eadem opi-
 nione Eusebius, eamque libro septimo Demonstrationis prodidit, & Grotio id argu-
 mentum ex Siloë petatum subministravit. His addi poterant testimonia quædam
 Auctorum sacrorum, in quibus nomen *ἑρχόμενος*, sive Venturus, Messia: proprium
 videtur esse & *ἡμετέριον*. Quale illud est Discipulorum Johannis ad Christum:
Tu es qui Venturus es, an alium expectamus? & hoc Pauli ad Ebræos: *Ahuc enim me-
 dicum aliquantulum: qui Venturus est veniet, & non tardabit*: quod ex secundo capite
 Habacuc depromptum est: & hoc Epistolæ ejusdem ex persona Messia: *Tunc dixi,
 Ecce venio*: quod è tricesimo nono Psalmo prodiit. Quo refertur & hoc Samarita-
 næ ad Christum: *Scio quia Messias venit (qui dicitur Christus): cum ergo venerit ille, no-
 bis annuntiabit omnia*: atque id etiam Aggæi: *Et veniet desideratus cunctis gentibus*.
 Venturus autem & mittendus reciproca sunt. Verum tantis licet suffragiis, tantisque
 argumentis se tueatur hæc opinio, ab ea tamen me revocat unius Samaritani exemplari-
 aris auctoritas, ex cujus ductibus intelligitur, eam, quæ nunc obtinet in Ebraico con-
 textu, scripturam esse vetustissimam, nec ullus vitiositatis suspexam. Nec abhorret
 à vero legisse Hieronymum *שׁוּב*, etiamsi vocis hujus originem repetiverit à *שׁוּב*;
 quidni enim crederent *שׁוּב* in *שׁוּב*, ejusdem instrumenti literam, mutari posse per variatio-
 nem dialectorum, uti mutatur nonnunquam in *וּ*? Nihilò magis Septuaginta Senum
 interpretationi assentiri possum: *ἔως ἀν' ἑλθῆν τὰ δαυειδῶνα αὐτῶν*, vel, ut alii legunt,
ἕως δαυειδῶν, vel juxta nonnullos, *ἕως δαυειδῶν*. His significatas putat Eusebius Dei pro-
 missiones, quibus futurum spondit, ut in Abrahami, Isaaci, & Jacobi semine *be-
 nedicerentur omnes cognationes terræ*, & *Reges de lumbis Jacobi* egrederentur. At idem
 paulopost *δαυειδῶνα* illa aliter explicat, eaque opinatur esse, quæ Judæ Jacobus mox
 pollicitus est: *Juda, te laudabunt fratres tui; manus tua in cervicibus inimicorum tuorum;
 adorabunt te filii patris tui. Catulus leonis Juda: ad prædam, fili mi, ascendisti: requies-
 cens accubisti ut leo & quasi leona; quis suscitabit eum?* At Onkelos, & Hierosolymi-
 tanus Paraphrastes, & Syrus Interpres, & R. Selomoh, regnum putant id
 fuisse quod Messia: erat *δαυειδῶνον*. Quam interpretationem Chrysostomus & Hie-
 ronymus arripuerunt. Ita videntur eandem lectionem secuti ac Septuaginta, nempe
שׁוּב, hoc est, juxta ipsorum interpretationem, quod ei; ut *שׁוּב* pro *שׁוּב* usurpetur, & *שׁוּב*
 pro *שׁוּב*, quæ sane nimis coacta videntur, & parum omnino verisimilia: nam præter
שׁוּב in *שׁוּב* mutatum, vides, intrusum; deinde ante Davidis tempora contractum fuisse
שׁוּב in *שׁוּב*, nullo exemplo probari potest, ut notavimus ad Origenem. Esto tamen,
 contractionem hanc tulerit ista ætas, quodnam hoc loquendi genus est, una, dua-
 busve dictionibus triplicem involvens *δαυειδῶνον*. Ut enim aliquis inde exsculpatur
 sensus, *regnum quod primum præfigendum est regnum; subjungendum vero, repositum
 est: at *שׁוּב* ei subjiendum Messia: quæ connexa hanc sententiam dabunt, *Donec
 veniat regnum quod repositum est ei Messia: Pateremur, si ulla præcessisset, vel regni,
 vel Messia: mentio: quod cum non ita sit, explicationem hanc merito repudiamus.*
 Nec illi anteferimus alteram R. Davidis Kimchi, quam proponit in libro Radicum.
 Is *שׁוּב* exponit *בְּנֵי*, filius ejus, & vocem derivat à *שׁוּב*, quod *secundus* significat,
 sive *secundus*. Id ut constare possit, dictio hæc parte sui ultima multanda est, & pro
 affixo *שׁוּב* supponendum *שׁוּב*, deinde, inferendum, & dicendum demum *secundus* pro *שׁוּב*
שׁוּב usurpari. Hæc sententia, quantumvis ab oratione communi ab-
 horrens, recentioribus tamen plerisque Interpretibus Christianis placuit, quod Messia: or-
 tus ex matre, absque ullo patris opere, his designari visus sit. Nos vero, non quæ acu-
 tiora cogitatu, vel dictu pulchriora, sed quæ veriora sunt persequimur. Ea mihi arri-
 det præ reliquis vocabuli hujus interpretatio, quæ *Pacificum* reddit; à *שׁוּב*, quod est,
quiescit, in pace & otio fuit. Id quam Christo conveniat, liquet ex Davide, qui de eo præ-
 dixit, futurum ut *Oriatur in diebus ejus justitia & abundantia pacis, donec auferatur Luna:*
 & ex Isaia, qui hæc de eo *דאָוִדִּים*: *Vocabitur nomen ejus, Admirabilis, consiliarius, Deus
 frivis, pater futuri seculi, princeps pacis; multiplicabitur ejus imperium, & pacis non erit
 finis. Quid quod conceptis de eo verbis præcinit Michæas: Et erit iste pax: & Za-
 charias: Et loquetur pacem gentibus. Quæ in Domino Jesu re fuisse completa evincet
 noster Parallelismus. An & vocis hujus veriloquium tangitur apud Isaïam, cum ait
 aquas Siloë vadere cum silentio, *וְסוּף מִן הַמַּבְרָא*, juxta Septuaginta Interpretes: Fieri
 enim potuit, ut quemadmodum in oraculo Jacobi *שׁוּב* Hieronymus, alique accessi-**

Joh. 9. 7.

Matth. 11. 3.
Ebr. 10. 37.

Hab. 2. 3.
Ebr. 10. 7.
Psalm. 19. 8. 9.
Joh. 4. 25.
Agg. 2. 8.

Euseb. Dem.
libr. 8.
Gen. 35. 11.

Chrysof. in
Gen. 49.
Hieron. Epit.
Paul cap. 4.
& alibi sæpe.

Psal. 71. 3. 7.
Isa. 9. 6. 7.

Mich. 5. 1.
Zach. 9. 10.
Isa. 8. 6.

verunt à *חש*, *mist*, ita *חש*, quod fontis nomen est, derivaverit à *חש*, quievit, tranquillus fuit. Jam vero quatenus Messias fuerit expectatio gentium, vel juxta Onkelon & Hierosolymitam, quatenus ipsi dicto audientes fuerint populi, vel juxta Kimchium & alios, quatenus ad eum aggregati fuerint populi, præclare R. Moses Hadarlan in Beresith Rabba ostendit ex *חש*, qui futurum prædicit ut *ipsum gentes deprecantur*, ut *regem ejus insula expectent*, ut *Deus det eum in fœdus populi*, ut *ut suscipiet terram & possideat hereditates dissipatas*, ut *Deus testem populis det eum, ducem ac præceptorem gentibus*. His adde & istud Aggæi: *Et movebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus*. Simili promisso Deus patriarcharum Messie proavorum, Abrahami, Isaaci, & Jacobi spes sultentabat, futurum spondens, ut in illis benediceretur *universæ cognationis terræ*. Hinc ista Simeonis viri sancti, cum Jesum in sinu gestaret: *Quia viderunt oculi mei salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populorum, lumen ad revelationem gentium*. Sin R. Jonam Gerundensem quis sequatur, qui *quoniam* hanc sic intelligit: *Non à Juda abscedet virga exactoris, quoad veniat filius ejus, qui gentium robur frangeret, uti quoque poterit Davidis suffragio, qui Deum inducit sic alloquentem Christum: Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terra. Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas siguli confringes eos*.

His demum verbis Jacobi oraculum concluditur: *Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem, & fili mi, asinam suam. Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uræ pallium suum. Pulchriores sunt oculi ejus vino, & dentes ejus lacte candidiores*. Quadrate & hæc in Christum ex Johanne intelligitur, apud quem Jesus hæc de se prædicat: *Ego sum vitis vera, & Pater meus agricola est: tum: Ego sum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum*. Asinam autem & asellum, quibus invecus Hierosolyma inivit juxta Zachariæ vaticinium, Judæorum & Ethnicorum symbola esse uno ore asserverunt Interpretes. Porro significari à Jacobo his verbis eundem, qui à Zacharia deinde asina equitans descriptus est, traditur in Beresith utraque, Rabba & Ketanna. Cum illos ergo cœlestis gratiæ laqueis irretitos ad se pertrahit, sibi que adjungit, tum vere ad vitem pullus & asina religantur. Flecimus hæc nos quidem in allegoricum sensum, quod & fecerunt Chaldæi Paraphrastæ. Onkelos vitem interpretatur Deum, Deique doctrinam, tum & ipsius Templum ac Civitatem; asinam vero & asellum exponit Israël & Ethnicos, tum & æqui bonique amantes homines ac divina præcepta facessentes. Onkelon sequitur R. Selomoh. Jonathàn & Hierosolymitanus Interpretes iis quæ sequuntur cruentas Messie victorias portendi putant. Ego vero aio Jesu Christi supplicium his præsignificari, isto *Isaia* loco fretus, quem ad Messiam pertinere arbitratur optima pars Interpretum: *Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra, iste formosus in stola sua? Quare ergo rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari? Quamobrem in sacrosancto Eucharistiæ sacramento de vino sanguinem suum fieri voluit, seque cruenta veste indutum obtulit in Apocalypsi. Nec ipse solum suo sanguine stolam tingit at Discipulorum quoque suorum vestes eodem ablui jubet: *Hi sunt, inquit unus de Senioribus Johannem alloquens, qui venerunt de tribulatione magna, & laverunt stolas suas, & dealbaraverunt eas in sanguine Agni*. Alio loco sic ipse Jesus: *Beati qui lavant stolas suas in sanguine Agni*. Quæ sequuntur de oculorum pulchritudine & candore dentium, valent ea ad Messie speciem ac decorem commendandum; non eum qui in externa corporis forma, sed qui in animi dotibus ac virtute positus est. Quo pertinet illud à *Psalmo* quadragesimo quarto: *Speciesus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternum*. An æternum illum Dei favorem forma corporis quisquam promereri potest? minime profecto. Simile est & hoc *Isaie*: *Regem in decore suo videbunt oculi ejus*. Eundem igitur sensum accommoda & Cantico, in quo Sponsi pulchritudo tenerimis & mollissimis verbis describitur: *accommoda vero his præcipue: Dilectus meus candidus & rubicundus: quibus candidi mores & ut Virgillii utar verbis, ardens virtus denotantur, quorum symbola sunt lac & vinum*. Rubor autem oculis maxime Messie tribuitur, perinde ut vis flammea in Apocalypsi & apud Danielem; & Deo ipsi apud Ezechielem: nimirum ut perspicacitas ejus significetur, & oculorum vis omnia pervadens, etiam intima cordis. Quocirca Christus Jesus in Apocalypsi, postquam flammeos & ignitos flammæ esse oculos dixit, subjicit continuo: *Novi opera tua: & deinde: Ego sum servans renes & corda*. Sic & Paulus ad Ebræos: *Non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus: omnia autem nuda & aperta sunt oculis ejus*. Cui vi exprimendæ nihil excogitari potest igne aptius, qui calore suo omnia penetrat, lumine collustrat universa. Candor autem adscribitur dentibus, propter fandi vim lacteam, qua Christum valuisse ex his*

Luc. 4. 21.

Pſalm. 44. 3.

Matth. 7. 29.

Joh. 7. 46.

Refelluntur
Judæi :Julian. apud
Cynil. libr. 2.ac ii primū,
qui Meſſiam
hoc oraculo
prædictum
fatentur qui-
dem, ac non-
dum veniſſe
eum contem-
dunt ;quos inter
præcipui ſunt,
qui Echma-
lotarcham ſu-
da prognati
Judæis hodie-
que præſſe
affirmant :Maim in Jad
Chaz. libr. ut
cap. 4.

Lucæ discimus : *Et omnes teſtimonium illi dabant, & mirabantur in verbis gratia quæ procedebant de ore ipſius* : id quod tanto ante præmonitum fuerat in Pſalmo quadra-geſimo quarto : *Diffuſa eſt gratia in labiis tuis*, id ſibi quoque volebat Matthæus, cum di- ceret : *Erat enim docens eos ſicut poteſtatem habens* : & miniſtri Pontificum & Phari- ſæorum apud Johannem : *Nunquam ſic locutus eſt homo ſicut hic homo*. Nihil eſt enim ad perſuadendum efficacius, nihil accommodatius ad delectandum, nativa hac oratione & ſimplici, quæ detracto omni ornatu verborum, rebus ipſis placet quas expromit, in earumque delectu laborem omnem & induſtriam conſumit.

XII. His animadverſis videant nunc Judæi, an commentitias ſuas loci hujus in- terpretationes noſtræ poſſint opponere, & levi ſaltem aliqua veritate comprobare. Eorum, ut dixi, de Prophetiæ hujus intellectu duplex extat opinio ; alii enim Meſſiæ quidem prædictionem ei fatentur ineſſe, at Jeſum eum fuiſſe negant ; alii ad Meſſiam id ullo modo pertinere inſtitantur. Qui in priori verſantur hæreſi, non in eandem omnes conſpirant ſententiam : quidam enim Meſſiam à Jacobo promiſſum nondum veniſſe arbitrantur, venturumque exſpectant : quæ ſententia tradita extat in Thalmu- dico libro Sanhedrin ; item in Bereſith utraque, Rabba & Ketanna ; & in Echa Rabbathi ; apud Onkelon quoque, & alios Paraphraſtas Chaldæos, Jonathanem & Hieroſolymitam ; apud R. Davidem Kimchi in libro שרשיש, R. Abrahamum Aben Ezram, R. Salomonem Jarchi, & R. Joſephum in Ikkarim ſive Fundamentiſ fidei, qui & id Onkelon accepiſſe narrat à Schemaia & Abthalione, ſtante etiamnum Tem- plo ſecundo : cujus rei fides penes auctorem eſto. Eadem eſt etiam perſuaſio eorum, qui Babylonicæ Captivitatis principem, quem ראש הנגלה, ſive Echmalotarcham appellant, magnis Judæorum copiis, uti quidem ſingunt, Bagdadi præfectum, de tri- bu Juda numquam non deligi aiunt ; unde oraculi veritatem peri cenſent ; quippe non- dum ablatum eſſe ſceptrum de tribu Juda, nec proinde Chriſtum veniſſe. Vigeat hæc jam inter Judæos opinio Origenis temporibus, quam plerique partium harum gregales ſectati ſunt. Pluribus de ea re diſſerunt Benjamin Tudelenſis in Itinere, & R. Abraham Zachuthus in libro Juchafin. Quidam vero Meſſiam geminum hoc Jacobi oraculo promiſſum arbitrantur, Moſem alterum, alterum Meſſiam משיח עולם dictum : quem errorem ſecurus eſt R. Bechai. Adde & alios jam ſupra conſutatos à nobis, qui Judæa hic promiſſam agnoſcunt perpetuitatem regni, in Meſſia initium habituri. Qui vero nullam Meſſiæ hiſ ineſſe prædictionem contendunt, vocem משיח, quam reddit Vulgatus Interpres, *Qui mittendus eſt*, vel ad Davidem, vel ad Saulem, vel ad Jeroboanum, ipſamque adeo Silohurbem, vel ad Nabuchodonoforem referunt ; quam poſtremam opinionem Julianus Apoſtata tueri videtur. Haſ ſententias, ut pote in- gniores reſelliſſe contenti erimus : alias quas ſcimus in Bereſith Rabba, aliisque locis eſſe propoſitas, ſtudioſorum induſtriæ diſcutiendas relinquemus.

XIII. Ac priores quidem, qui Meſſiam hoc oraculo prædictum fatentur, ac nondum veniſſe eum contendunt, nullum opinionis ſuæ afferunt argumentum ; ne- que vero ullum aliud afferre poſſunt, præterquam quod nondum exitit quiſquam, in quem partes oraculi hujus omnes apte congruerent. Quod manifeſte falſum eſſe probavimus. Deinde cum ſuperiori Propoſitione docuerimus eum habendum eſſe Meſſiam, cui uni prophetiæ omnes Veteris Teſtamenti de Meſſia conveniunt, hinc efficitur eum in quem appoſite quadrabit prophetia hæc Jacobi, ſi modo reliqua Veteris Te- ſtamenti vaticinia conſentiant, Meſſiam eſſe habendum. Hanc autem Jacobi prophe- tiam in Jeſum convenire luculenter demonſtravimus, & reliquas præterea Veteris Teſtamenti vaticinationes huic conſentire ſuis à me probatur locis. Unde efficitur Je- ſum eſſe Meſſiam, proindeque jam Meſſiam veniſſe.

XIV. Vaniffima vero præ cæteris eorum opinio eſt, qui Echmalotarcham quem- dam conſingunt, Judæorum imperium in Aſia tenentem, & tribu Juda oriundum, quem Patriarcham appellant, perpetuaque ſucceſſione dignitatem eam ad Chriſtum uſque extitutam aſſeverant. Vetus illud quidem Judæorum commentum eſt, ut in- telligi poteſt ex Seder olam Zutha ; jam inde ab Origenis, ut dixi, ſuperioribusque deductum temporibus ; quod ita recentiores amplificaverunt Magiſtri, ut Patriarcham hunc genealogiæ ſuæ ſeriem detexere, ſcriptisque ac legitimis instrumentis approba- re poſſe putent. Atque ad hanc fabulam ordiendam una ipſis cauſa videtur fuiſſe Jacobi de Juda prophetia, quam in Echmalotarcha exitum habuiſſe priſci Rabbinii exi- ſtimabant, ut auctor eſt Mammonides in Jad Chazacah. Opinioni huic proſtigandæ, inconſtantiam ipſius & varietatem ſatis eſt prodidiſſe : nam Benjamin Tudelenſis, qui in Itineris ſui hiſtoria Iſrahæitarum multitudinem ac potentiam fictitiis narratio- nibus commendare unice videtur habuiſſe propoſitum, multa de Echmalotarcha con- gerit, ac ipſum Bagdadi ſedem habere narrat, & imperium ejus Aſiæ finibus circum-